



AF
LARS CHRISTIAN
NØRBACH

Rundet af folkelig interesse for oplysning

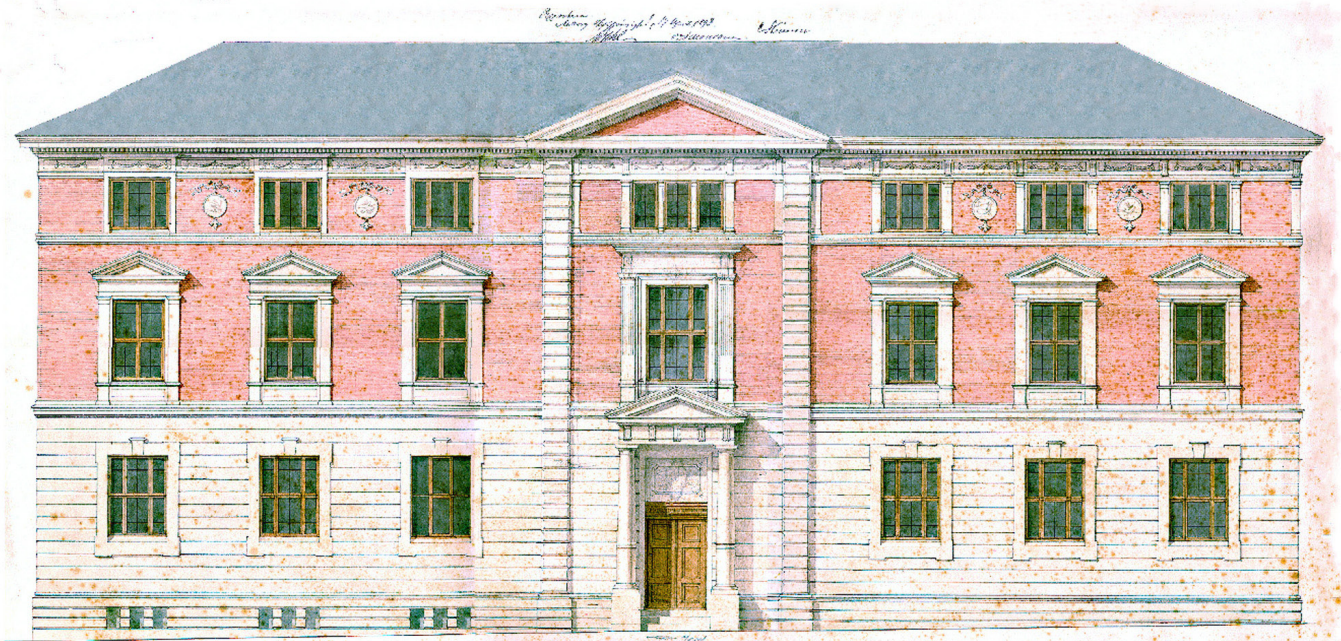
– en formand takker af

Anledning til denne artikel er, at museets afgående formand arkitekt, MAA, Per Svensson den 22. november 2011 overlod hvervet til stiftamtmand Leif Sondrup, men lejligheden til at give en kort baggrund for denne formandsstol er dog også benyttet.

Nordjyllands Historiske Museum er som mange andre museer i Danmark en selvejende institution, hvilket populært sagt betyder, at institutionen er sat til at forvalte en række samlinger, bygninger og andet overdraget museet gennem tiderne af private, kommuner og staten. Til at styre institutionen er valgt en bestyrelse, som i dag består af repræsentanter fra Aalborg, Rebild og Mariagerfjord kommuner, museets medarbejdere samt en række foreninger. Formanden for museet vælges som regel blandt foreningernes repræsentanter i bestyrelsen. Kulturhistorisk Forening Nordjylland, Selskabet for Aalborgs Historie og Boldrup Museumsforening er blot nogle af de 12 foreninger, med tilsammen ca. 2.600 medlemmer, som står bag

Lærer Ludvig Hedelund, medlem af museets bestyrelse fra omkring 1897 og til først i 1900-tallet. Hedelund var museets første ansatte (1905–1942).





Aalborg Historiske Museum som det tog sig ud efter udvidelsen i 1893.

museet. Til sammenligning har AaB Support Club, som er en af de største fodboldfanklubber i landet, knap 3.000 medlemmer.

Det private engagement i museets drift og virke, som foreningerne er udtryk for, er på ingen måde af ny dato. Siden 1863, hvor en kreds af borgere med brændevinsbrænder Harald Jensen i spidsen stiftede en forening til oprettelsen af et museum i Aalborg, har foreningerne og deres medlemmer haft stor betydning for museets virke. Brændevinsbrænderen, lektoren fra Katedralskolen, obersten og andre borgere fra Nordjylland tegnede alle medlemskab i foreningen bag det kommende museum, som således kunne føje sig til rækken af lignende tiltag i midten af 1800-tallet i domkirkebyerne (Ribe 1855, Odense 1860, Aarhus og Viborg 1861). Sigtet var folkeoplysning, som tilfældet også havde været med oprettelsen af Oldsagssamlingen (Nationalmuseet) i København i 1807, og bevægelsen må opfattes som en videreudvikling af oplysningstidens tanker fra anden halvdel af 1700-tallet.

Vægten i denne første bølge af museer var lagt på formidling af oldtid, kunst og naturhistorie, hvorved disse museer adskilte sig fra den senere bølge af kulturhistoriske museer (bl.a. Thisted 1903, Horsens 1906 og Hobro 1910), hvor den efterreformatoriske tid spillede en større rolle. Forskellen i vægtningen af samlinger og udstillinger i disse to bølger af museumsgrundlæggelser skyldtes i høj grad personkredsen bag det enkelte museum. Stiftsmuseerne i domkirkebyerne, der havde rod i borgerskabet og katedralskolerne, blev små kopier af det københavnske borgerskabs museer i København, mens museerne fra anden bølge (mindre købstæder) lagde større vægt på det lokale og tillidsforholdet til lokalbefolkning. Her begyndte man ligefrem at samle ting ind fra det lokale købstads- og bondesamfund. Senere i 1900-tallet kom museer til i de mindre byer (stationsbymuseer), der ligesom de førnævnte museer enten fik rejst en ny bygning eller overtog en ældre bygning af mere eller mindre historisk karakter, der så kunne indrettes til museum.

Nordjyllands Historiske Museum udgør i dag en fusion af en skøn blanding af museer (museumsbygninger) fra disse mange bølger af museumsgrundlæggelser. Aalborg Historiske Museum, Lindholm Høje Museet og Gråbrødreklostermuseet er alle bygget som museum – Aalborg Historiske Museum fra 1879 er for resten den ældste museumsbygning i Danmark, som stadig anvendes til sit oprindelige formål. Enkesædet i Hobro var oprindeligt fattighus, mens Hadsund Egn's Museum har til huse i en nedlagt vandmølle. Bolstrup Museum er et tidligere husmandssted, og Hals Skanse samt Cirkusmuseet bebor naturligt nok hhv. en skanse og Cirkus Miehes gamle vinterkvarter i Rold. Det seneste museum, som Nordjyllands Historiske Museum har fusioneret med, Mariager Museum, har til huse i en flot købmandsgård fra slutningen af 1700-tallet. Hver især udgør bygningerne og samlingerne en selvstændig fortælling om det enkelte museum og den kreds af borgere, som var interesserede i at oplyse lokale eller tilrejsende om netop deres egn, og samlet set udgør såvel bygninger som foreningerne bag et glimrende billede på udviklingen i museumsvesenet gennem de seneste 150 år.

Formålet bag museumsforeningerne i de enkelte byer var oprindeligt etableringen af et museum. En kreds af borgere indsamlede midler og påbegyndte en samling, hvorefter man som regel nogle år senere etablerede sig i en bygning. Det bedre borgerskab: folk fra undervisningssektoren, fabrikanter, officerer fra forsvaret, læger og tandlæger er typiske medlemmer af bestyrelserne i 1800-tallet og 1900-tallet. En tæt forbindelse til den stedlige turistforening, hvor eksempelvis personer sad i såvel museets som turistforeningens bestyrelse, var også almindelig. Først fra midten af 1900-tallet begyndte politikerne for alvor at lade sig repræsentere i bestyrelserne – vel nok pga. en støt stigende offentlig finansiering af museernes drift.

Man må gå ud fra, at interessen for museet og fortiden har spillet en væsentlig rolle for dem, som lod sig vælge til bestyrelsen, ligesom oplysningstanken ikke kan have ligget dem fjern. Valget af forman-



Per Svensson modtager Dronningen og Prinsgemalen ved Gråbrødrekloster Museet 3. september 2006.

Per Svensson modtager Dronningen ved indvielsen af det ny afsnit af Lindholm Høje Museet, 4. september 2008.



den for museets bestyrelse var naturligvis væsentlig, og det faldt ofte på en person, der i kombination besad kvalifikationer som en særlig interesse for eksempelvis arkæologi samtidigt med, at vedkommende var en velanset borger i byen, der kunne formidle de nødvendige politiske og pengemæssige forbindelser, som museet havde brug for i forbindelse med eksempelvis byggeri. Rækken af formænd er lang fra 1863 og til idag, og pladsen tillader ikke, at alle nævnes, men amtsforvalter C. Weimann, redaktør og hospitalsforstander H. P. Barfod samt tandlæge J. P. Stenholm kunne være gode eksempler fra 1800-tallets anden halvdel og 1900-talets første halvdel.

Formandsposterne beklædes generelt af samme person i længere perioder, hvilket denne artikels egentlige emne – den afgående formand Per Svensson – er et godt eksempel på. Per Svensson blev første gang valgt som formand på repræsentantskabsmødet 10. april 1996 som afløser for arkitekt MAA, Poul Brøgger, der var formand i 18 år. Hver formand har naturligvis haft sine sager at kæmpe med i den stadige udvikling af museet, og i de mere end 15 år, hvor Per Svensson således var formand, blev der opnået mange gode resultater for museet, hvoraf nogle enkelte skal nævnes her. I 1999 fik den gamle museumsbygning i Algade en længe tiltrængt udvendig renovering, i 2001 blev Gråbrødrekloster Museet indviet – en ny attraktion i Aalborg var skabt. Udvidelsen af Lindholm Høje Museet med 1000 m² blev indviet i 2008, og i 2011 kunne der i Hadsund indvies en 400 m² udstilling om mølleri samt et nyt magasin i Vestbjerg ved Aalborg tages i brug. Per Svensson formåede foruden alt dette at stå i spidsen for museet gennem to såvel arbejdsmæssige som økonomisk krævende fusioner med andre museer. Herved sikrede han museets ledende position i Nordjylland. Endnu er mange opgaver uløste, sådan må det være, men det er sikkert, at den indsats, som Per Svensson har ydet som formand, har givet museet et godt udgangspunkt for fremtiden. Nu residerer Leif Sondrup i formandsstolen, som repræsentant for Kulturhistorisk Forening Nordjylland, og dermed lever det gamle bånd til de oplysningsinteresserede borgere i foreningerne bag museet i bedste velgående.